

2023: De eindfase van het project Groene verbindingen Hondsrug Haren

In de eindfase van het project zijn alle percelen gemonitord en is vergeleken hoe de percelen zich hebben ontwikkeld. Bijzondere aandacht ging naar de bermen van de zandwegen in Noordlaren, waar in 2021 een inventarisatie is gedaan van de bestaande vegetatie. Door verkeerd weg en bermonderhoud zijn deze bermen meerdere keren over de kop gegaan. Dankzij samenwerking met de Landschapsbeheer Groningen is er in het najaar van 2022 nog een bij-zaaiactie geweest. In het voorjaar 2023 is bekeken hoe deze bermen erbij staan, wat er van het oude vegetatie nog over is en wat het bijzaaien tot resultaat heeft gehad.

Bijzaaiactie bermen zandwegen Noordlaren

De bijzaaiactie is na goed overleg met boeren met aanliggende grond uitgevoerd. Een groep vrijwilligers uit Noordlaren hebben geholpen met de zaaiactie. Na de zaaiactie is er echter

opnieuw door de gemeente een onderhoudsactie geweest waardoor in grote delen van de weg al het zaaigoed onder een pakket zand is verdwenen en deels zelfs opnieuw ingezaaid met

graszaad. Bij de flora inventarisatie in juni 2023 bleek dat er zeer weinig terug te vinden is van een belangrijk deel van de oorspronkelijke begroeiing, met name het verlies van zandblauwtje en grasklokje stemde treurig. Dit project is een casus waarbij zowel positieve ervaringen en als een helaas ook een stapeling van negatieve ervaringen illustreren wat belangrijk is voor succes bij ecologisch beheer.

Beheer en ontwikkeling Menno's tuintje

In het najaar van 2022 is al het hoge gras en de bijenidylle in het gebied genaamd Menno's tuintje gemaaid en gehooïd. Het eerste jaar werd de idylle gedomineerd door kamille, dit derde jaar waren de margrietten dominant aanwezig. Het pad door het tuintje wordt druk bewandeld, veel mensen lezen de informatiebordjes en worden zo meer bewust van wat hoe kruidenrijke natuur kan zijn.

Dit najaar (2023) wordt een stuk met vrij ruig hoog gras zeer kort gemaaid en gereed gemaakt voor uitbreiding met een nieuw kruidenrijk veldje. Ongeveer 1200 m² zal worden voorbereid en ingezaaid met een mengsel van de Cruydhoeck: een mengsel van inheems bloeiende planten die graag bezocht worden door verschillende bestuivers, aangevuld met grote ratelaar om de grassen wat te onderdrukken.

Aanleg landschapselementen Onneres Land van Ons

Veldstruweel en solitaire eiken

Op de Onneres is veldstruweel bij geplant op verschillende percelen op de Onneres, langs de randen, als overgangszone met hoge bomen en op een locatie als herstel van een vernielde houtwal. Door een bredere zoom te creëren wordt de effectiviteit van de groene door-adering van het gebied versterkt. Bij de beplanting is gekozen voor planten als meidoorn, hondsroos, vuilboom, liguster, vlier, Gelderse roos en lijsterbes, veldesdoorn, alle waardevol voor vogels die we graag willen stimuleren, zoals de geelgors en grasmus. De aanleg is uitgevoerd door vrijwilligers, onder toezicht van een ervaren hovenier. Een deel van de planten is afkomstig van het initiatief Meerbomennu, in samenwerking met Noordlaren.

Aanplant veldstruweel houtwal Onneres voorjaar 2023

In een hoek van de Onneres is de zoom van een bomenrij verbreed met vogelvriendelijk struweel (o.a. vlier, Gelderse roos, lijsterbes). Op zes locaties zijn solitaire eiken geplant. Ze geven diepte aan de openheid, schaduw voor het vee en vormen een belangrijk micromilieu voor vele insecten en vogels. Het struweel is voor een klein deel beschadigd door reeën, de eiken hebben het helaas door de droogte deze zomer toch niet gered en zullen in het najaar worden vervangen.

Herzaai akkerrand Onneresweg eenjarig bloemenmengsel

De eenjarige akkerrand die vorig jaar is aangelegd is gereed gemaakt voor opnieuw een eenjarig mengsel. Na het door-eggen bleek het echter erg vergrast en veel kweek te bevatten. De rand is daarom mee geploegd tijdens het bewerken van de aanliggende de akker. De rand is opnieuw ingezaaid met eenjarig bloemenmengsel van de Cruydhoeck.

Tijdens de droge periode kwam er vooral veel kweek op in de nieuw ingezaaide akkerrand, maar in juni kwamen de éénjarigen er toch goed door heen, vooral veel gele ganzenbloem en ook weer korenbloem. Ook bijzonder is dat de bloemrijke akkerranden van de Onneresweg tegenwoordig

genoemd worden in de beschrijving van een lange afstandswandelroute “Roots natuurpad” van Delfzijl naar België.

Nieuw kruidenveldje naast boomgaard langs het Felland in Onnen

Geïnspireerd door de schoonheid van de akkerrand op de Onneres vorig jaar kwam er het verzoek van een inwoner uit Onnen om een weide langs de doorgaande weg met een kruidenrijk mengsel in te zaaien. Dit voorjaar is daar de grond voorbereid en ingezaaid met een kruidenrijk mengsel van de Cruydhoeck voor iets rijkere grond.

Het veld is ondanks de droogte goed opgekomen en wordt ook echt opgemerkt door voorbijgangers. Een mooi voorbeeld hoe voor het publiek goed zichtbare projecten anderen weer inspireren!

Verwijderen Jakobskruid

Jakobskruid heeft een ‘slechte’ naam gekregen omdat het giftig is voor vee. Het is jaren terug in rijksbermen gezaaid door Rijkswaterstaat. Het heeft zich dan ook enorm verspreid en afgelopen jaren was het in de landbouwgebieden in het landelijk gebied een probleem door massale aanwezigheid langs slootranden en wegkanten. De werkgroep biodiversiteit heeft zich ingezet om het handmatig te verwijderen, omdat er anders door de gemeente een klepelmaaier voor werd ingezet. Het handmatig verwijderen leverde het eerste jaar een aanhangwagen vol op, dit jaar was het slechts een paar kruiwagens.

Langs de zandwegen in Noordlaren hebben we ene paar grote poller nog even laten staan omdat deze vol met insecten en vlinders zaten.

Plaatsen bordjes bescherm de berm en bosgeelster

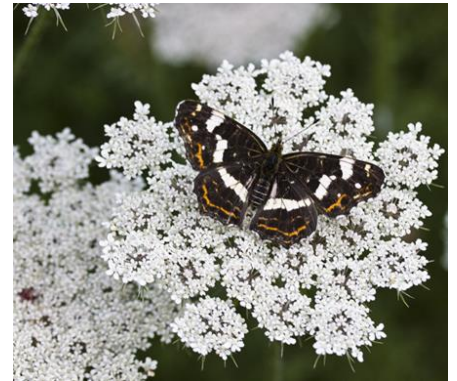
Net als voorgaande jaren zijn er weer bordjes geplaatst om te voorkomen dat er vroegtijdig zou worden gemaaid of de verkeerde locaties zouden worden gemaaid. Voor de bosgeelster werkt dit goed. En is er ook aandacht voor geweest in [Harende krant](#).

Voor ingezaaide (gemeente) bermen was het effect van deze bordjes minder, ondanks dat er overleg is geweest met de gemeente. Bermbeheer en zandwegbeheer wordt niet afgestemd onderling door de verschillende afdelingen en soms worden de bordjes door boeren of weggebruikers verwijderd. De gemeente is nu wel bezig om zelf bordjes te ontwikkelen die informatie geven over 'maai-mei-niet' en ecologisch bermbeheer.

Aanleg wilde bloemenpluktuin

Er is een mooi mengsel te koop bij de Cruydhoeck voor een zelfpluktuin met eetbare bloemen, waaronder wilde peen, klein streepzaad, winterpostelein, margriet en marjoraan. Dit idee is nog niet gerealiseerd. Er is een geschikte locatie in Onnen en de gemeente is welwillend maar er is nog overleg nodig met aanwonenden die ook ideeën hebben over het terrein, waarbij het een het ander niet uitsluit. Ook zal er eerst een groep gevormd moeten worden die het project wil uitvoeren en beheren.

Kennisbib biodiversiteit en educatie materiaal

Voor het netwerk van betrokken vrijwilligers van de werkgroep zijn een aantal inhoudelijke boeken aangeschaft over biodiversiteit, die rouleren binnen de groep (zoals het Akkerboek, Planten van hier, de Insectencrisis, Verweven leven). Ook zijn een aantal minigidsjes over planten, vogels en insecten uitgedeeld aan vrijwilligers als dank voor hun inzet. Educatie materiaal (zoekplaten van IVN) is aangeschaft om te gebruiken met kinderen tijdens activiteiten.

